

Warszawa, dnia 23 grudnia 2013 r.

Poz. 73

**ZARZĄDZENIE NR 63
MINISTRA ŚRODOWISKA¹⁾**

z dnia 19 grudnia 2013 r.

w sprawie zadań ochronnych dla Parku Narodowego Gór Stołowych

Na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 1 i ust. 3 oraz art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627, 628 i 843) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustanawia się zadania ochronne dla Parku Narodowego Gór Stołowych, zwanego dalej „Parkiem”, na 2014 r.

§ 2. Zadania ochronne, o których mowa w § 1, obejmują:

- 1) identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków, stanowiące załącznik nr 1 do zarządzenia;
- 2) opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań, stanowiący załącznik nr 2 do zarządzenia;
- 3) opis sposobów ochrony czynnej gatunków roślin i zwierząt, stanowiący załącznik nr 3 do zarządzenia;
- 4) wskazanie obszarów objętych ochroną ścisłą, czynną oraz krajobrazową, stanowiące załącznik nr 4 do zarządzenia;
- 5) ustalenie miejsc udostępnianych w celach edukacyjnych, turystycznych i rekreacyjnych oraz maksymalnej liczby osób mogących przebywać jednocześnie w tych miejscach, stanowiące załącznik nr 5 do zarządzenia.

---

¹⁾ Minister Środowiska kieruje działem administracji rządowej – środowisko, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2011 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Środowiska (Dz. U. Nr 248, poz. 1493 i Nr 284, poz. 1671).

§ 3. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2014 r.

MINISTER ŚRODOWISKA

Załącznik nr 1

**IDENTYFIKACJA I OCENA ISTNIEJĄCYCH I POTENCJALNYCH ZAGROŻEŃ WEWNĘTRZNYCH I
ZEWNĘTRZNYCH ORAZ SPOSOBY ELIMINACJI
LUB OGRANICZANIA TYCH ZAGROŻEŃ I ICH SKUTKÓW**

I. Zagrożenia wewnętrzne istniejące¹⁾

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożeń	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków
1	Zamieranie sztucznych drzewostanów będących monokulturami świerkowymi niedostosowanymi do siedliska, a stanowiącymi w Parku około 83% powierzchni drzewostanów	<p>1. Usuwanie drzew chorych i obumierających, jeżeli zagrażają one trwałości drzewostanów, z pozostawieniem niezbędnej liczby drzew ze względu na ochronę różnorodności biologicznej.</p> <p>2. Działania wykonane z uwzględnieniem wymogów ochrony siedlisk i gatunków określonych w załącznikach do dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (dyrektywa siedliskowa) oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (dyrektywa ptasia) - zachowanie właściwego stanu zdrowotnego drzewostanów, poprzez:</p> <p>1) wyznaczenie i eliminowanie oraz korowanie drzew opanowanych przez grzyby, głównie z rodzaju opieńka (<i>Armillaria</i>), owady, głównie kornika drukarza (<i>Ips typographus</i>), zagrażające trwałości drzewostanów,</p> <p>2) prowadzenie czynności w zakresie ochrony lasu, w szczególności wykonywanie monitoringu zagrożenia drzewostanów, poprzez:</p> <p>a) jesienne poszukiwania larw owadów z rodzaju zasnuja (<i>Pamphilidae</i>),</p> <p>b) wystawianie pułapek feromonowych na brudnicę mniszkę (<i>Lymantria monacha</i>),</p> <p>c) wykładanie pułapek klasycznych i feromonowych na kornika drukarza (<i>Ips typographus</i>)</p>
2	Niekontrolowana penetracja ludzka całego terenu Parku (niszczenie roślinności w pobliżu szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych, niszczenie runa leśnego)	<p>1. Ukierunkowanie ruchu turystycznego poprzez budowę i konserwację infrastruktury turystycznej.</p> <p>2. Konserwacja szlaków (według potrzeb) – wymiana słupów i drogowskazów na węzłach komunikacyjnych.</p> <p>3. Konserwacja szlaków rowerowych, ścieżek dydaktycznych oraz wykonanie kolejnych ścieżek.</p> <p>4. Konserwacja wyposażenia miejsc odpoczynku, a także koszenie trawy w miejscach odpoczynku.</p> <p>5. Ustawianie tablic informacyjnych z regulaminem Parku i piktogramów.</p> <p>6. Konserwacja oznakowania granic Parku.</p> <p>7. Pobieranie opłat za udostępnienie wybranych obszarów Parku.</p> <p>8. Odślanianie form skalnych.</p>

		9. Kontrola właściwego sposobu zbioru jagód i grzybów
3	1. Niezgodność składu gatunkowego z siedliskiem. 2. Niewłaściwa struktura przestrzenna i wiekowa drzewostanów	1. Regulowanie składu gatunkowego drzewostanów z uwzględnieniem fazy rozwojowej drzewostanu, typu siedliska oraz typu zbiorowiska roślinnego i możliwych wariantów składu gatunkowego. 2. Działania wykonane z uwzględnieniem wymogów ochrony siedlisk i gatunków określonych w załącznikach do dyrektywy ptasiej i dyrektywy siedliskowej. 3. Prowadzenie zabiegów pielęgnacyjno-hodowlanych w drzewostanach objętych programem przebudowy i renaturalizacji polegających na: 1) stosowaniu różnych rodzajów cięć dla potrzeb przebudowy składu gatunkowego drzewostanów, 2) odnawianiu drzewostanu pod osłoną, w lukach, na gniazdach oraz w poprawkach i uzupełnieniach, 3) ochronie odnowień poprzez składanie gałęzi, 4) wykaszaniu roślinności zielnej w odnowieniach, 5) pracach szkółkarskich, 6) zbiorze nasion i szyszek
4	Uszkodzanie odnowień i młodników przez zwierzynę płową	Zabezpieczanie drzewostanów przed nadmiernym uszkodzeniami powodowanymi przez zwierzęta roślinożerne, przez: 1) regulację liczebności populacji zwierząt roślinożernych do poziomu odpowiadającego pojemności wyżywieniowej siedliska, 2) zabezpieczanie młodego pokolenia drzew (grodenie upraw siatką leśną, smarowanie drzew środkiem odstraszającym), 3) naprawy bieżące i remonty generalne istniejących ogrodzeń, 4) demontaż starych ogrodzeń, które spełniły swoją funkcję
5	Zarastanie ekosystemów trawiastych na skutek sukcesji	1. Koszenie łąk i pastwisk z usuwaniem biomasy lub wypas zwierząt. 2. Usuwanie naturalnego odnowienia drzew i krzewów z ekosystemów trawiastych
6	Zanikanie starych odmian drzew owocowych oraz zamieranie populacji owadów będących naturalnymi zapylaczami	1. Wegetatywne rozmnażanie drzew i krzewów owocowych z egzemplarzy rosnących na terenie Parku. 2. Pielęgnowanie sadu kolekcyjnego i starych sadów oraz drzew przydomowych. 3. Odtworzenie zbliżonego do naturalnego zespołu owadów-zapylaczy poprzez reaktywowanie bartnictwa
7	Wypieranie rodzimych gatunków roślin przez gatunki inwazyjne	1. Monitoring w zakresie występowania inwazyjnych gatunków roślin, takich jak: 1) rdestowiec ostrokończysty (<i>Reynoutria japonica</i>), 2) rdestowiec sachaliński (<i>Reynoutria sachalinensis</i>), 3) rdestowiec pośredni (<i>Reynoutria x Bohemia</i>), 4) barszcz Sosnowskiego (<i>Heracleum sosnowskyi</i>), 5) barszcz Mantegazziego (<i>Heracleum mantegazzianum</i>), 6) niecierpek gruczołowaty (<i>Impatiens glandulifera</i>). 2. W przypadku stwierdzenia inwazyjnych gatunków roślin: 1) koszenie, 2) wykopywanie,

		3) wywiezienie poza granice Parku, 4) zniszczenie
8	Zamieranie osobników lub kłopoty z naturalnym odbudowaniem populacji gatunków rzadkich i chronionych: 1) sosny drzewokosej (<i>Pinus x rhaetica</i>), 2) skalnicy zwodniczej (<i>Saxifraga sponhemica</i>), 3) goryczuszki czeskiej (<i>Gentianella bohemica</i>), 4) bagna zwyczajnego (<i>Ledum palustre</i>), 5) rojownika pospolitego (<i>Jovibarba sobolifera</i>)	1. Zbiór nasion i owoców. 2. Rozmnażanie wegetatywne. 3. Hodowla sadzonek. 4. Wprowadzanie wyhodowanych sadzonek na wybrane stanowiska. 5. Monitoring
9	Degradacja infrastruktury drogowej przez czynniki abiotyczne i antropogeniczne, utrudniająca dojazd do powstałych zagrożeń, np. pożarów, turystów, którzy ulegli wypadkowi	Utrzymanie przejezdności dróg poprzez naprawę zniszczonych odcinków
10	1. Zmiana stosunków wodnych i szaty roślinnej oraz zubożenie siedlisk wilgotnych spowodowane odwodnieniem ekosystemów starymi rowami melioracyjnymi. 2. Zarastanie wysychających mokradeł młodym pokoleniem świerka (<i>Picea abies</i>) pochodzącym z sukcesji naturalnej (nalot). 3. Nadmierny odpływ wody	1. Ochrona i odtwarzanie zagrożonych siedlisk hydrogenicznych w Parku poprzez ograniczenie nadmiernego odpływu wody. 2. Ograniczenie spływu po zboczach oraz usuwanie nalotu świerka (<i>Picea abies</i>)

II. Zagrożenia zewnętrzne istniejące¹⁾

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożeń	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków
1	Niszczenie ekosystemów naskalnych	1. Ograniczanie penetracji ludzkiej. 2. Udostępnianie wybranych fragmentów Parku do wspinaczki
2	Antropogeniczna erozja gleb na stokach	1. Ograniczanie penetracji ludzkiej. 2. Zabudowa przeciwoerozyjna istniejących szlaków
3	Zanieczyszczenie powierzchni ziemi	1. Zbiórka, segregacja i wywóz odpadów stałych. 2. Likwidacja zbędnej infrastruktury turystycznej
4	Presja zabudowy prywatnych nieruchomości na obszarze Parku	Wykup gruntów

III. Zagrożenia wewnętrzne potencjalne¹⁾

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożeń	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków
1	Zagrożenie życia i zdrowia turystów z powodu stojących martwych drzew i lekkomyślnego zbliżania się do urwisk i przepaści	Systematyczne usuwanie obumarłych drzew w pobliżu szlaków turystycznych
2	Naturalne masowe ruchy skał, stanowiące zagrożenie dla ruchu turystycznego	1. Monitorowanie masowych ruchów skał – odczyty szczelinomierzy. 2. Wykonywanie działań zabezpieczających w rejonie szlaków turystycznych

IV. Zagrożenia zewnętrzne potencjalne¹⁾

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożeń	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków
1	Nadmierny ruch pojazdów na drodze do Błędnym Skał, skutkujący napływem dużej liczby turystów, powodujący potencjalne zagrożenie dla przyrody Parku	Ograniczanie ruchu pojazdów drogą do Błędnym Skał poprzez zagospodarowanie edukacyjno-turystyczne obszaru Błędnym Skał i Polany YMCA oraz obiektów powojaskowych w rejonie Błędnym Skał
2	Koncentracja ruchu turystycznego na Szczelińcu Wielkim i Błędnym Skałach, powodująca potencjalne zagrożenie dla przyrody Parku	Kanalizacja ruchu turystycznego w rejonie Szczelińca Wielkiego i Błędnym Skał poprzez budowę infrastruktury turystycznej

¹⁾ Zagrożenia uszeregowano od najistotniejszego.

OPIS SPOSOBÓW OCHRONY CZYNNEJ EKOSYSTEMÓW, Z PODANIEM RODZAJU,
ROZMIARU I LOKALIZACJI POSZCZEGÓLNYCH ZADAŃ

I. Sposoby ochrony czynnej ekosystemów na obszarach objętych ochroną ścisłą

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾	
1	<p>1. Budowa, remonty i utrzymanie szlaków i urządzeń turystycznych:</p> <p>1) naprawa i bieżąca konserwacja infrastruktury turystycznej w tym oznakowań, drogowskazów na węzłach komunikacyjnych - remont lub wymiana tablic edukacyjnych i informacyjnych przy szlakach oraz miejscach odpoczynku, remont lub wymiana szlakowskazów,</p> <p>2) konserwacje i remonty oznakowania oraz wyposażenia szlaków turystycznych,</p> <p>3) usuwanie napisów (skutki wandalizmu) z infrastruktury turystycznej i skał,</p> <p>4) naprawa i bieżąca konserwacja nawierzchni szlaków turystycznych piaskowcem,</p> <p>5) odnowienie oznakowania szlaków rowerowych,</p> <p>6) odnowienie oznakowania szlaków pieszych.</p> <p>2. Przygotowanie szlaków turystycznych do sezonu turystycznego, przez:</p> <p>1) udroźnianie szlaków przez usuwanie drzew tarasujących szlaki,</p> <p>2) usuwanie martwych drzew zagrażających turystom poruszającym się po szlakach,</p> <p>3) oznaczenie szlaków narciarskich.</p> <p>3. Bieżące naprawy i konserwacje kładki edukacyjnej „Niknąca Łąka”.</p> <p>4. Bieżące naprawy i konserwacje stanowisk „Ścieżki Skalnej Rzeźby”</p>	Razem do 10 sztuk	Szlaki turystyczne i obiekty zlokalizowane przy szlakach turystycznych na obszarze Parku	
		Do 7 km		
		Według potrzeb		
		Do 7 km		
		Do 53 km		Szlaki rowerowe i piesze na obszarze Parku
		Do 50 km		
		Do 7 km, według potrzeb		Szlaki turystyczne zlokalizowane na obszarze Parku
Do 7 km, według potrzeb				
35 km				
Według potrzeb	Oddział 57b, przebieg po żółtym szlaku turystycznym			
Łącznie 14 stanowisk	Oddziały - 15, 16, 2, przebieg po żółtym szlaku turystycznym			
2	Usuwanie zanieczyszczeń stałych z obszaru Parku	Według potrzeb	Szlaki turystyczne i miejsca odpoczynku zlokalizowane przy szlakach turystycznych na obszarze Parku	
3	Oznakowanie granic obszarów	Do 10 km	Obszar Parku w	

	objętych ochroną ścisłą		miejscach występowania
4	Zabezpieczanie drzewostanów przed nadmiernym uszkodzeniami powodowanymi przez zwierzęta roślinożerne - demontaż starych ogrodzeń, które spełniły funkcję zabezpieczania	Do 50 m	Obwód ochronny Szczeliniec
5	1. Monitoring w zakresie występowania inwazyjnych gatunków roślin, takich jak: 1) rdestowiec ostrokończysty (<i>Reynoutria japonica</i>), 2) rdestowiec sachaliński (<i>Reynoutria sachalinensis</i>), 3) rdestowiec pośredni (<i>Reynoutria x Bohemia</i>), 4) barszcz Sosnowskiego (<i>Heracleum sosnowskyi</i>), 5) barszcz Mantegazziego (<i>Heracleum mantegazzianum</i>), 6) niecierpek gruczołowaty (<i>Impatiens glandulifera</i>). 2. W przypadku stwierdzenia inwazyjnych gatunków roślin: 1) koszenie, 2) wykopywanie, 3) wywiezienie poza granice Parku, 4) zniszczenie	Według potrzeb	Obszar Parku w miejscach występowania

II. Sposoby ochrony czynnej ekosystemów na obszarach objętych ochroną czynną

A. W ekosystemach leśnych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	Regulowanie składu gatunkowego drzewostanów z uwzględnieniem fazy rozwojowej drzewostanu, typu siedliska oraz typu zbiorowiska roślinnego i możliwych wariantów składu gatunkowego (czyszczenia wczesne, późne, cięcia II i III klasy wieku)	Do 48 ha	Oddziały - 4b, 12d, 31a, 49a,c, 53d, 56a, 69f, 70g, 71a, 115c, 117l, 120a,b, 121c,d, 126k, 126n, 146k, 149m, 151j
2	Prowadzenie zabiegów pielęgnacyjno-hodowlanych w drzewostanach objętych programem przebudowy i renaturalizacji, po uwzględnieniu odnowień naturalnych, polegających na: 1) stosowaniu różnych rodzajów cięć dla potrzeb przebudowy składu gatunkowego drzewostanów (cięcia IV, V i starszej klasy wieku), 2) przygotowaniu powierzchni do	Do 59 ha	Oddziały - 1h, 8n, 9b, 24b, 25l, 36a, 45c, 67l, 69c, 69j, 77c, 81f, 129d, 151g
		Do 45 ha	Obwody ochronne -

	<p>odnawiania drzewostanu, odnawianie drzewostanu poprzez sadzenie drzew pod osłoną, w lukach, na gniazdach oraz w ramach poprawek i uzupełnień oraz poprzez siew,</p> <p>3) ochronie odnowień poprzez składanie gałęzi,</p> <p>4) wykaszaniu roślinności zielnej w odnowieniach,</p> <p>5) pracach szkółkarskich,</p> <p>6) zbiorze nasion buka (<i>Fagus sylvatica</i>), lipy drobnolistnej (<i>Tilia cordata</i>), wiąza górskiego (<i>Ulmus glabra</i>), jarząba pospolitego (<i>Sorbus aucuparia</i>), klonu jaworu (<i>Acer pseudoplatanus</i>), szyszek jodły (<i>Abies alba</i>) oraz nasion drzew i krzewów biocenotycznych, np. głógu (<i>Crataegus monogyna</i>), tarniny (<i>Prunus spinosa</i>)</p>	<p>Według potrzeb</p> <p>Do 38 ha</p>	<p>Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina</p>
		<p>1,59 ha</p>	<p>Oddziały - 10h, 15b, 25l, 39c, 43o, 51h, 80h, 118r, 143g, 144b</p>
		<p>Do 1000 kg</p>	<p>Obszar Parku w miejscach występowania</p>
<p>3</p>	<p>Opóźnienie rozpadu monokultur świerkowych poprzez cięcia sanitarne - usuwanie powalonych, złamanych oraz zasiedlonych przez owady drzew z pozostawieniem części drzew niezagrażających zdrowotności drzewostanów</p>	<p>3000 ha, według potrzeb i stopnia zagrożenia przez owady</p>	<p>Obwody ochronne - Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina</p>
<p>4</p>	<p>Zachowanie właściwego stanu zdrowotnego drzewostanów, przez:</p> <p>1) korowanie części drzew, pozostawionych w ekosystemach do rozpadu, a zasiedlonych przez owady w drzewostanach zagrożonych masowym występowaniem kornika drukarza (<i>Ips typographus</i>) i gatunków towarzyszących,</p> <p>2) prowadzenie czynności w zakresie ochrony lasu, w szczególności wykonywanie monitoringu zagrożenia drzewostanów poprzez jesienne poszukiwania larw owadów z rodzaju zasnuja (<i>Pamphilidae</i>),</p> <p>3) prowadzenie czynności w zakresie ochrony lasu, w szczególności wykonywanie monitoringu zagrożenia drzewostanów poprzez wystawianie pułapek feromonowych na brudnicę mniszkę (<i>Lymantria monacha</i>),</p> <p>4) prowadzenie czynności w zakresie ochrony lasu, w szczególności wykonywanie monitoringu zagrożenia drzewostanów poprzez wykładanie</p>	<p>3000 ha według potrzeb i stopnia rozwoju owadów</p> <p>60 prób</p> <p>Do 40 sztuk</p> <p>Według potrzeb</p>	

	pułapek klasycznych, feromonowych na kornika drukarza (<i>Ips typographus</i>)		
5	Zabezpieczanie drzewostanów przed nadmiernym uszkodzeniami powodowanymi przez zwierzęta roślinożerne, przez: 1) regulację liczebności populacji jeleni (<i>Cervus elaphus</i>) w celu ograniczenia szkód powstałych przez zgryzanie jodły (<i>Abies alba</i>) i buka (<i>Fagus sylvatica</i>) w odnowieniach sztucznych wprowadzanych jako przebudowa drzewostanów, 2) zabezpieczanie młodego pokolenia drzew poprzez grodzenie upraw siatką leśną, 3) zabezpieczanie młodego pokolenia drzew poprzez smarowanie drzew środkiem odstraszającym, 4) naprawy bieżące i remonty kapitalne istniejących ogrodzeń, 5) demontaż starych ogrodzeń, które spełniły funkcję zabezpieczania	Jeleń (<i>Cervus elaphus</i>) - do 60 sztuk Do 5500 m Do 150 ha Według potrzeb Do 1500 m	Obwody ochronne - Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina
6	1. Monitoring w zakresie występowania inwazyjnych gatunków roślin, takich jak: 1) rdestowiec ostrokończysty (<i>Reynoutria japonica</i>), 2) rdestowiec sachaliński (<i>Reynoutria sachalinensis</i>), 3) rdestowiec pośredni (<i>Reynoutria x Bohemia</i>), 4) barszcz Sosnowskiego (<i>Heracleum sosnowskyi</i>), 5) barszcz Mantegazziego (<i>Heracleum mantegazzianum</i>), 6) niecierpek gruczołowaty (<i>Impatiens glandulifera</i>). 2. W przypadku stwierdzenia inwazyjnych gatunków roślin: 1) koszenie, 2) wykopywanie, 3) wywiezienie poza granice Parku, 4) zniszczenie	Według potrzeb	Obszar Parku w miejscach występowania
7	Restytucja populacji owadów będących naturalnymi zapylaczami	Według potrzeb - do 20 kłód bartniczych	Oddziały - 18, 22, 99

B. W nieleśnych ekosystemach lądowych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	Waloryzacja i zachowanie starych odmian drzew owocowych poprzez pielęgnowanie starych sadów i przydomowych drzew	Według potrzeb	Oddziały - 18a,b, 21o, 22j, 99l,n

2	1. Przeciwdziałanie procesom sukcesyjnym w siedliskach hydrogenicznych poprzez ręczne koszenie z usuwaniem biomasy. 2. Usuwanie naturalnego odnowienia drzew i krzewów	Do 2,0 ha	Oddział - 80i,j,k,m,n,p
3	1. Monitoring w zakresie występowania inwazyjnych gatunków roślin, takich jak: 1) rdestowiec ostrokończysty (<i>Reynoutria japonica</i>), 2) rdestowiec sachaliński (<i>Reynoutria sachalinensis</i>), 3) rdestowiec pośredni (<i>Reynoutria x Bohemia</i>), 4) barszcz Sosnowskiego (<i>Heracleum sosnowskyi</i>), 5) barszcz Mantegazziego (<i>Heracleum mantegazzianum</i>), 6) niecierpek gruczołowaty (<i>Impatiens glandulifera</i>). 2. W przypadku stwierdzenia inwazyjnych gatunków roślin: 1) koszenie, 2) wykopywanie, 3) wywiezienie poza granice Parku, 4) zniszczenie	Według potrzeb	Obszar Parku w miejscach występowania

C. W ekosystemach wodnych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	Konserwacja urządzeń hydrotechnicznych i przeciwpożarowych: 1) wykaszanie roślinności na grobli na powierzchni, 2) naprawa tablic informacyjnych i urządzeń	0,024 ha Według potrzeb	Oddziały - 19l,r, 78c
2	1. Ochrona i odtwarzanie zagrożonych siedlisk hydrogenicznych w Parku. 2. Ograniczenie nadmiernego odpływu wody poprzez zatykanie rumoszem drzewnym starych rowów melioracyjnych, spowolnienie spływu po zboczach. 3. Usuwanie nalotu świerka (<i>Picea abies</i>), ocieniającego mokradła. 4. Wykaszanie. 5. Naprawa tablic informacyjnych	Według potrzeb	Torfowiska i zabagnienia na terenie całego Parku

D. Inne, według specyfiki Parku

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	<p>1. Budowa, remonty i utrzymanie szlaków i urządzeń turystycznych:</p> <p>1) naprawa i bieżąca konserwacja infrastruktury turystycznej, w tym oznakowań, drogowskazów na węzłach komunikacyjnych,</p> <p>2) budowa wiat turystycznych,</p> <p>3) remont lub wymiana tablic edukacyjnych i informacyjnych przy szlakach oraz miejscach odpoczynku,</p> <p>4) remont lub wymiana znaków na szlakach,</p> <p>5) konserwacje i remonty oznakowania oraz wyposażenia szlaków turystycznych,</p> <p>6) remont i wymiana ogrodzeń przy parkingach i polach wypoczynkowych,</p> <p>7) budowa kładek i pomostów na szlakach turystycznych.</p> <p>2. Usuwanie napisów (skutki wandalizmu) z infrastruktury turystycznej i skał.</p> <p>3. Naprawa i bieżąca konserwacja nawierzchni szlaków turystycznych (piaskowiec radkowski).</p> <p>4. Przygotowanie szlaków turystycznych do sezonu turystycznego (udroźnianie szlaków przez usuwanie drzew tarasujących szlaki).</p> <p>5. Usuwanie martwych drzew zagrażających turystom poruszającym się po szlakach.</p> <p>6. Remonty wyposażenia tras turystycznych na Szczelińcu Wielkim:</p> <p>1) wymiana balustrad przy schodach na Szczelińcu,</p> <p>2) wymiana kładek,</p> <p>3) remont nawierzchni szlaku,</p> <p>4) remont drobnej infrastruktury turystycznej.</p> <p>7. Budowa parkingu wraz z infrastrukturą.</p> <p>8. Remont szlaku turystycznego i wyposażenie go w infrastrukturę turystyczną.</p>	Według potrzeb	Szlaki turystyczne i obiekty zlokalizowane przy szlakach turystycznych, polach wypoczynkowych i parkingach na obszarze Parku
		8 sztuki	
		Według potrzeb	
		Łącznie do 54 sztuk	
		Do 25 km	
		Według potrzeb	
		Według potrzeb	
		Według potrzeb	
Do 15 km	Według potrzeb	Szlaki turystyczne zlokalizowane na obszarze Parku	
Do 25 km, według potrzeb	Do 25 km, według potrzeb		
Według potrzeb	Według potrzeb	Oddziały - 116, 121, 41	
58 miejsc parkingowych	58 miejsc parkingowych	Błędne Skały – obiekt powojaskowy	
900 m	900 m	1. Szlak zielony – Bukowina – Błędne Skały. 2. Szlak powrotny z Błędnych Skał do parkingu. 3. Utwardzenie terenu	
550 m	550 m		
620 m ²	620 m ²		

	<p>9. Bieżące naprawy nawierzchni szlaków rowerowych na terenie Parku.</p> <p>10. Odnowienie oznakowania szlaków rowerowych.</p> <p>11. Bieżące naprawy i konserwacje ścieżki edukacyjnej „Ochrona Ekosystemów w Parku Narodowym Gór Stołowych”.</p> <p>12. Bieżące naprawy i konserwacja stanowisk „Ścieżki Skalnej Rzeźby”.</p> <p>13. Bieżące naprawy i konserwacje stanowiska edukacyjnego „Radkowskie Baszty” (ścieżka geologiczna).</p> <p>14. Bieżące naprawy i konserwacje stanowisk edukacyjnych „Wisząca Skała, Podmorskie Kanały, Białe Ściany” (ścieżka geologiczna).</p> <p>15. Bieżące naprawy i konserwacje kładki edukacyjnej „Niknąca Łąka”</p>		przy wyjściu z Błędných Skał
		Według potrzeb – do 5 km	Szlaki rowerowe na obszarze Parku
		Do 10 km	
		Łącznie 12 stanowisk	Oddziały - 115, 116, 117, 118, 120, 121
		Łącznie 14 stanowisk	Oddziały – 2, 4, 19, 42, 41 – przebieg po żółtym szlaku turystycznym
		Według potrzeb	Pododdział 29a
	Oddziały - 106d, 97f		
	Oddział 57a – przebieg po żółtym szlaku turystycznym		
2	<p>Ograniczanie niekontrolowanej penetracji ludzkiej obszaru Parku, poprzez:</p> <p>1) przygotowanie, oznakowanie i utrzymanie zimowych szlaków narciarstwa biegowego,</p> <p>2) odsłanianie form skalnych oraz punktów widokowych poprzez podkrzesywanie i przycinanie gałęzi drzew na „Skalnych Grzybach”, „Szczelińcu Wielkim” i „Błędných Skałach”</p>	Do 30 km	Zimowe szlaki narciarstwa biegowego na obszarze Parku
		Według potrzeb	Oddziały - 46, 47, 41, 116
3	Usuwanie zanieczyszczeń stałych z obszaru Parku	Według potrzeb	Szlaki turystyczne i miejsca odpoczynku zlokalizowane przy szlakach turystycznych na obszarze Parku
4	<p>Oznakowanie granic Parku:</p> <p>1) ustawienie tablic przy wejściach do Parku,</p> <p>2) koszenie trawy przy tablicach</p>	30 sztuk	Obwody ochronne - Szczeliniec, Bukowina, Czerwona Woda
		2 18 m ²	
5	Utrzymanie dróg we właściwym stanie technicznym	Do 50 km	Obszar Parku

III. Sposoby ochrony czynnej ekosystemów na obszarach objętych ochroną krajobrazową

A. W nieleśnych ekosystemach lądowych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	Przeciwdziałanie procesom sukcesyjnym w ekosystemach trawiastych poprzez: 1) koszenie łąk, muraw i pastwisk z usuwaniem biomasy lub ekstensywny wypas zwierząt, 2) usuwanie naturalnego odnowienia drzew i krzewów (ochrona występujących na wskazanych obszarach siedlisk z listy Natura 2000 - kod 6210, 6230, 6430, 6510, 6520)	Do 345 ha	Oddziały - 1a,b, 5a,b,d,f, 6j, 7x,z, 8b,c,d,f,g,m, 9a, 17c,d, i, k, m, n, o, s, y, z, bx, cx, fx, 18i,n, 19d, 20l,m,n,o,p,s,t,w,x,y,ax, dx,bx,hx,kx,lx, 21a,m,p, 26a, 43n,w, 44b,d,g,h,i,l,o, 49d, 51g, 52i, 61g,i,k, 62m, 67j,o, 70a, 72h,i,m, 78h,i,k,l,o, 79i, 80g, 81a, 100bx,cx, 107d,i,j,m,o,p,r,s, 108c,i, 109f, 112l, 113f,g,p, 121p,s,t, 128w,x,y,ax, 130o,p,r, 131a,b,c, 132i,j, 137d,f, 138b, 139g,j, 141bx,cx,gx,hx, 143d, 146j,r, 151w
2	Waloryzacja i zachowanie starych odmian drzew owocowych, poprzez: 1) pielęgnowanie sadu kolekcyjnego, 2) pielęgnowanie starych sadów i przydomowych drzew	Do 2,5 ha Według potrzeb	Oddział 152m Oddział 21p
3	Restytucja populacji owadów będących naturalnymi zapylaczami	Według potrzeb - do 20 kłód bartniczych	Oddziały – 137, 138, 152
4	1. Monitoring w zakresie występowania inwazyjnych gatunków roślin, takich jak: 1) rdestowiec ostrokończysty (<i>Reynoutria japonica</i>), 2) rdestowiec sachaliński (<i>Reynoutria sachalinensis</i>), 3) rdestowiec pośredni (<i>Reynoutria x Bohemia</i>), 4) barszcz Sosnowskiego (<i>Heracleum sosnowskyi</i>), 5) barszcz Mantegazziego (<i>Heracleum mantegazzianum</i>), 6) niecierpek gruczołowaty (<i>Impatiens glandulifera</i>). 2. W przypadku stwierdzenia inwazyjnych gatunków roślin: 1) koszenie, 2) wykopywanie, 3) wywiezienie poza granice Parku, 4) zniszczenie	Według potrzeb	Obszar Parku w miejscach występowania

B. Inne, według specyfiki Parku

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	<p>1. Budowa, remonty i utrzymanie szlaków oraz urządzeń turystycznych:</p> <p>1) naprawa i bieżąca konserwacja infrastruktury turystycznej w tym oznakowań, drogowskazów na węzłach komunikacyjnych,</p> <p>2) wymiana tablic edukacyjnych i informacyjnych przy szlakach i miejscach odpoczynku,</p> <p>3) konserwacje i remonty oznakowania oraz wyposażenia szlaków turystycznych,</p> <p>4) konserwacja wyposażenia miejsc odpoczynku oraz koszenie trawy w miejscach odpoczynku,</p> <p>5) budowa kładek i pomostów na szlakach turystycznych,</p> <p>6) usuwanie napisów (skutki wandalizmu) z infrastruktury turystycznej i skał,</p> <p>7) naprawa i bieżąca konserwacja nawierzchni szlaków turystycznych (piaskowiec radkowski).</p> <p>2. Przygotowanie szlaków turystycznych do sezonu turystycznego, poprzez:</p> <p>1) udroźnianie szlaków – usuwanie drzew tarasujących szlaki,</p> <p>2) usuwanie martwych drzew zagrażających turystom poruszającym się po szlakach.</p> <p>3. Odnowienie oznakowania szlaku rowerowego.</p> <p>4. Remont i zagospodarowanie obiektów przejętych od wojska w rejonie Błędnych Skał.</p> <p>5. Bieżące remonty i naprawy wyposażenia i nawierzchni parkingów (Kształtna Łąka, YMCA, Wodospady Pośny, Batorówek, Droga nad Urwiskiem, pod Szczelińcem).</p> <p>6. Koszenie trawy na parkingach i miejscach odpoczynku (Kształtna Łąka, YMCA, Wodospady Pośny, Batorówek, Droga nad Urwiskiem, pod Szczelińcem).</p> <p>7. Budowa Ekocentrum przy Dyrekcji Parku.</p>	Według potrzeb	Szlaki turystyczne i obiekty zlokalizowane przy - szlakach turystycznych, polach wypoczynkowych i parkingach, na obszarze Parku
		Łącznie do 10 sztuk	
		Do 50 km	
		Według potrzeb	
		Według potrzeb	
		Według potrzeb	
		Do 15 km	
		Do 37 km, według potrzeb	
Do 53 km, według potrzeb	Szlaki rowerowe na obszarze Parku		
	5. Bieżące remonty i naprawy wyposażenia i nawierzchni parkingów (Kształtna Łąka, YMCA, Wodospady Pośny, Batorówek, Droga nad Urwiskiem, pod Szczelińcem).	Według potrzeb	Oddział 121 f
			Oddziały - 50f, 133f,g, 35f, 62, 31c, 42g
		Około 2 ha	Oddziały - 50f, 133f,g, 35f, 62, 31c, 42g
	7. Budowa Ekocentrum przy Dyrekcji Parku.	1 budynek	Oddział 151 t

	8. Bieżące naprawy i konserwacje stanowiska edukacyjnego „Łąki Pasterskie” (ścieżka geologiczna).	Według potrzeb	Oddział 44 d
	9. Bieżące naprawy i konserwacje stanowiska edukacyjnego „Czerwona Skala” (ścieżka geologiczna).		Oddział 148 c
	10. Bieżące naprawy i konserwacja stanowisk „Ścieżki Skalnej Rzeźby”.	Łącznie 14 stanowisk	Oddziały - 17, 17A, 20A, 157A, 41A – przebieg po żółtym szlaku turystycznym
	1. Bieżąca naprawa wyposażenia ścieżki edukacyjnej „Płazy”.	7 stanowisk oraz ławki, mostki i wiata	Oddział 151 t, y, w, z, x, ax, bx, cx
	2. Wykaszenie roślinności na grobli	0,10 ha	
2	Ograniczanie niekontrolowanej penetracji ludzkiej obszaru Parku poprzez przygotowanie, oznakowanie i utrzymanie zimowych szlaków narciarstwa biegowego	Do 35km	Zimowe szlaki narciarstwa biegowego, na obszarze Parku
3	Usuwanie zanieczyszczeń stałych z obszaru Parku poprzez ich zbiórkę i wywóz z miejsc występowania	Według potrzeb	Szlaki turystyczne i miejsca odpoczynku zlokalizowane przy szlakach

¹⁾ Podział na oddziały oznaczone liczbą oraz obwody ochronne podano zgodnie z mapą przeglądową Parku Narodowego Gór Stołowych, w skali 1:15 000 według stanu na 1.01.2010 r. Podział na pododdziały oznaczone literą oraz obszary objęte ochroną częściową przyjęto zgodnie z mapą obszarów ochronnych Parku Narodowego Gór Stołowych, w skali 1:15 000, według stanu na 1.01.2010 r. Mapy znajdują się w siedzibie Parku Narodowego Gór Stołowych w miejscowości Kudowa-Zdrój.

OPIS SPOSOBÓW OCHRONY CZYNNEJ GATUNKÓW ROŚLIN I ZWIERZĄT

I. Sposoby ochrony czynnej gatunków roślin i zwierząt na obszarach objętych ochroną ścisłą

A. Ochrona czynna gatunków roślin

Lp.	Nazwa gatunku	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobów ochrony
1	Skalnica zwodnicza (<i>Saxifraga sponhemica</i>)	Ocena stanu populacji w rejonie Rogowej Kopy, na powierzchni 0,5 ha (jedyne stanowisko w kraju)	Coroczny monitoring liczebności i struktury populacji
2	Sosna drzewokosa (<i>Pinus x rhaetica</i>)	1. Ocena stanu populacji. 2. Działania zmierzające do powiększenia liczebności populacji i stanowisk	1. Monitoring. 2. Zbiór szyszek z 10 osobników (po 4 szyszki z osobnika). 3. Zbiór zrazów do szczepień z około 20 osobników
3	Bagno zwyczajne (<i>Ledum palustre</i>)	1. Ocena stanu populacji. 2. Działania zmierzające do powiększenia liczebności populacji i stanowisk	1. Monitoring. 2. Zbiór (w ilości do 10 torebek nasiennych z jednego osobnika) i wysiew nasion z 2 osobników

B. Ochrona czynna gatunków zwierząt

Lp.	Nazwa gatunków	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobów ochrony
1	1. Sokół wędrowny (<i>Falco peregrinus</i>). 2. Jarząbek (<i>Bonasa bonasia</i>). 3. Puchacz (<i>Bubo bubo</i>). 4. Sóweczka (<i>Glaucidium passerinum</i>). 5. Włochatka (<i>Aegolius funereus</i>). 6. Bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>). 7. Żuraw (<i>Grus grus</i>)	Rozpoznanie w terenie celem objęcia ochroną miejsc ich występowania i rozrodu	1. Monitoring miejsc występowania, liczebności i parametrów rozrodczych poszczególnych gatunków. 2. Ograniczanie dostępu do miejsc rozrodu lub w ich bezpośrednie sąsiedztwo. 3. Wzmocniony dozór terenu w celu ograniczenia płoszenia zwierząt. 4. Obrączkowanie
2	Gatunki zwierząt owadożernych i gryzoni	Aktualizacja listy gatunków i ich stanowisk	1. Inwentaryzacja składu gatunkowego poprzez prowadzenie odłowów w stożki i pułapki żywołowne. 2. Dokumentacja fotograficzna. 3. W przypadku karczowników – pobranie włosów do analiz genetycznych
3	Popielicowate (<i>Gliridae</i>)	Rozpoznanie w terenie celem objęcia ochroną miejsc ich występowania i rozrodu	1. Monitoring miejsc występowania. 2. Inwentaryzacja poprzez prowadzenie odłowów - oznakowanie numeryczne.

			3. Pobranie włosów do analiz genetycznych
4	Nietoperze (<i>Chiroptera</i>)	Rozpoznanie w terenie celem objęcia ochroną miejsc ich występowania – zarówno schronień zimowych i letnich (w tym miejsc rozrodu)	1. Monitoring miejsc występowania i liczebności poszczególnych gatunków. 2. Ograniczanie dostępu do miejsc rozrodu lub w ich bezpośrednie sąsiedztwo

II. Sposoby ochrony czynnej gatunków roślin i zwierząt na obszarach objętych ochroną czynną

A. Ochrona czynna gatunków roślin

Lp.	Nazwa gatunków	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobów ochrony
1	Rojownik pospolity (<i>Jovibarba sobolifera</i>)	1. Monitoring populacji. 2. Działania zmierzające do powiększenia liczebności populacji i stanowisk	Wprowadzenie wyhodowanych osobników na nowe stanowisko
2	Bagno zwyczajne (<i>Ledum palustre</i>)	1. Monitoring populacji. 2. Działania zmierzające do powiększenia liczebności populacji i stanowisk	Zbiór (w ilości do 10 torebek nasiennych z jednego osobnika) i wysiew nasion z 2 osobników
3	Sosna drzewokosa (<i>Pinus x rhaetica</i>)	1. Działanie zmierzające do powiększenia liczebności populacji i stanowisk. 2. Inwentaryzacja sosny drzewokosej (<i>Pinus x Rhaetica</i>) w Obwodzie Ochronnym Bukowina	1. Wysiew nasion. 2. Hodowla sadzonek. 3. Zbiór igieł do badań genetycznych (po 4 sztuki z osobnika). 4. Założenie plantacji sosny drzewokosej (<i>Pinus x rhaetica</i>)
4	1. Zanokcica zielona (<i>Asplenium viride</i>). 2. Zanokcica północna (<i>Asplenium septentrionalne</i>). 3. Podrzeń żebrowiec (<i>Blechnum spicant</i>). 4. Paprotnik kolczysty (<i>Polystichum aculeatum</i>). 5. Dzwonek szerokolistny (<i>Campanula latifolia</i>). 6. Gruszycznik jednokwiatowy (<i>Moneses uniflora</i>). 7. Gnieźnik leśny (<i>Neotia nidus-avis</i>). 8. Przyłuszczka pospolita (<i>Hepatica nobilis</i>). 9. Śnieżycza wiosenna (<i>Leucojum vernalis</i>). 10. Lilia złotogłów (<i>Lilium martagon</i>). 11. Bażyna czarna (<i>Empetrum nigrum</i>)	Uaktualnienie miejsc występowania, w celu objęcia stanowisk szczególną ochroną	1. Monitoring miejsc występowania i liczebności stanowisk. 2. Wzmocniony dozór terenu w celu zabezpieczenia istniejących populacji

B. Ochrona czynna gatunków zwierząt

Lp.	Nazwa gatunków	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobów ochrony
1	Niepylak apollo (<i>Parnassius apollo</i>)	1. Tworzenie warunków do bytowania i rozwoju. 2. Hodowla i reintrodukcja gatunku.	1. Hodowla rośliny żywicielskiej <i>Sedum maximum</i> . 2. Przygotowanie do hodowli i reintrodukcji niepylaka Apollo (<i>Parnassius apollo</i>)
2	1. Puchacz (<i>Bubo Bubo</i>). 2. Sóweczka (<i>Glaucidium passerinum</i>). 3. Włochatka (<i>Aegolius funereus</i>). 4. Bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>). 5. Sokół wędrowny (<i>Falco peregrinus</i>). 6. Jarząbek (<i>Bonasa Banasia</i>). 7. Żuraw (<i>Grus grus</i>)	Rozpoznanie w terenie celem objęcia ochroną miejsc ich występowania i rozrodu	1. Monitoring miejsc występowania, liczebności i parametrów rozrodczych poszczególnych gatunków. 2. Ograniczanie dostępu do miejsc rozrodu lub w ich bezpośrednie sąsiedztwo. 3. Wzmoczony dozór terenu w celu ograniczenia płoszenia zwierząt. 4. Obrączkowanie. 5. Czyszczenie gniazd i budek lęgowych. 6. Demontaż starych budek
3	Gatunki ptaków	Dokarmianie ptaków w okresie ostrej zimy	Wyłożenie karmy dla ptaków przy osadach Parku
4	Gatunki zwierząt owadożernych i gryzoni	Aktualizacja listy gatunków i ich stanowisk	1. Inwentaryzacja składu gatunkowego poprzez prowadzenie odłowów w stożki i pułapki żywołowne. 2. Dokumentacja fotograficzna. 3. W przypadku karczowników – pobranie włosów do analiz genetycznych
5	Popielicowate (<i>Gliridae</i>)	Rozpoznanie w terenie celem objęcia ochroną miejsc ich występowania i rozrodu	1. Monitoring miejsc występowania, kontrole i czyszczenie budek, demontaż starych budek. 2. Inwentaryzacja poprzez prowadzenie odłowów - oznakowanie numeryczne. 3. Pobranie włosów do analiz genetycznych
6	Nietoperze (<i>Chiroptera</i>)	Rozpoznanie w terenie celem objęcia ochroną miejsc ich występowania, zarówno schronień zimowych i letnich (w tym miejsc rozrodu)	1. Monitoring miejsc występowania i liczebności poszczególnych gatunków. 2. Ograniczanie dostępu do miejsc rozrodu lub w ich bezpośrednie sąsiedztwo.

III. Sposoby ochrony czynnej gatunków roślin i zwierząt objętych ochroną krajobrazową

A. Ochrona czynna gatunków roślin

Lp.	Nazwa gatunków	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobów ochrony
1	Goryczuszka czeska (<i>Gentianella bohemica</i>)	1. Monitoring populacji. 2. Działania zmierzające do powiększenia liczebności	W okresie dojrzewania nasion ręczne wznoszenie niewielkich fragmentów gleby populacji w pobliżu osobników gatunku, w celu zwiększenia możliwości rozprzestrzeniania
2	Mieczyk dachówkowaty (<i>Gladiolus imbricatus</i>)	1. Monitoring populacji. 2. Wzmacnianie trwałości populacji naturalnych oraz ochrona <i>ex situ</i>	1. Zbiór nasion. 2. Hodowla sadzonek do zasilenia populacji macierzystych. 3. Monitoring
3	1. Zerwa kulista (<i>Phyteuma orbiculare</i>). 2. Pełnik europejski (<i>Trollius europaeus</i>). 3. Orlik pospolity (<i>Aquilegia vulgaris</i>). 4. Koniczyna kasztanowata (<i>Trifolium spadiceum</i>). 5. Śnieżyca wiosenna (<i>Leucojum vernum</i>). 6. Lilia bulwkowata (<i>Lilium bulbiferum</i>). 7. Podkolan biały (<i>Platanthera bifolia</i>). 8. Storczyk męski (<i>Orchis mascula</i>). 9. Storczyca kulista (<i>Traunsteinera globosa</i>). 10. Nasięźrzał pospolity (<i>Ophioglossum vulgatum</i>)	Uaktualnienie miejsc występowania, w celu objęcia stanowisk szczególną ochroną	1. Monitoring miejsc występowania i liczebności stanowisk. 2. Wzmocniony dozór terenu w celu zabezpieczenia istniejących populacji

B. Ochrona czynna gatunków zwierząt

Lp.	Nazwa gatunków	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobów ochrony
1	Gatunki zwierząt owadożernych i gryzoni	Aktualizacja listy gatunków i ich stanowisk	1. Inwentaryzacja składu gatunkowego poprzez prowadzenie odłowów w stożki i pułapki żywołowne. 2. Dokumentacja fotograficzna. 3. W przypadku karczowników – pobranie włosów do analiz genetycznych
2	Derkacz (<i>Crex crex</i>)	Rozpoznanie w terenie celem objęcia ochroną miejsc ich występowania i rozrodu	1. Monitoring miejsc występowania i liczebności poszczególnych gatunków. 2. Ograniczanie dostępu do miejsc rozrodu lub w ich

			bezpośrednie sąsiedztwo
3	1. Myszołów (<i>Buteo buteo</i>). 2. Trzmielojad (<i>Pernis apivorus</i>). 3. Jastrząb (<i>Accipiter gentilis</i>). 4. Pustułka (<i>Falco tinnunculus</i>)	Utrzymanie terenów otwartych	Koszenie i odkrzaczanie zarastających fragmentów łąkowych stanowiących areale łowieckie ptaków szponiastych
4	Gatunki bezkręgowców chronionych (<i>Lepidoptera</i>)	Utrzymanie terenów otwartych	Koszenia zapobiegające zarastaniu stanowisk bytowania motyli, m.in. modraszków (<i>Phengaris teleius</i>) oraz (<i>Phengaris nausithous</i>)

WSKAZANIE OBSZARÓW OBJĘTYCH OCHRONĄ ŚCISŁĄ, CZYNNĄ ORAZ KRAJOBRAZOWĄ

Lp.	Rodzaj ochrony	Lokalizacja ^{d)}	Powierzchnia ogółem w ha
1	Ochrona ścisła	Oddziały - 1i, j, m, 2a-h, j, l, m, 7l-o, r, 15a, d, f, 16a-c, f-i, k, l, 17a, b, j, l, p, t, 18g, 19b, 20fx, gx, ix, 23a-c, m-o, z, ax, cx, 25f-j, 26g-i, 27a-d, 28d, 33b-f, h, 34a-h, j, 35a-d, g-w, 37a-k, 38d, f, 42h, 44n, p, r-t, 45d, 46c, 47d, f, 57b, c, 76a-n, 83a-d, g, bx, 88c, g-k, m-o, 103a-c, g, h, 111a, b, 112a, 132d-h, k, m, n, 133j, 134d, g, i-n, 135a-l, 136b, 137a-c, g, 138d, g, 139a, b, f, k, l, 140a-c	771,00
2	Ochrona czynna	Oddziały - 1c-h,k,l, 2i,k, 3a-h, 4a-p, 5c, 6a-i,k,l 7a-k,p,s-w,y 8a,h-l,n, 9b-i, 10a-i, 11a-j, 12a-o, 13a-p, 14b-h, 15b,c, 16j,m, 17f,g,h,r,w,x,ax,dx,gx, hx 18a-f,h,j,k-m, 19a,c,f-r, 20a-c,f,j,k,r,cx,jx 21b-l,n,o, 22a-g,i-k, 23d-i,l,p-t,x,y 24a-c, 25b-d,k,l, 26b-f, 28a-c,f, 29a-j, 30a-f,h,i-m,o 31a,b,d-h, 32a-f,h-l, 34i, 36a-f, 37l-n, 38a-c,g, 39a-i, 40a-d,g-i, 41a-l,n-w, 42a,c,f,g,j,k, 43a-m,o-t,y,z 44a,c,f,k,m 45a-c,f,g, 46a,b, d-h, 47a-c,g-m, 48a-h, 49a-c,f-h, 50a,b,d,g-j, 51b-f,h, 52b-h, 53a-h, 54a-g, 55a-f, 56a-f, 57a,d-g, 58a-f, 59a-f, 60a-g, 61a-f, 62a-k, 63a-m, 64a-g, 65a-l, 66a-n, 67a-i,k-n,p, 68a-g, 69a-j, 70c-k, 71a-c, 72a-g,j-l,n-x, 73a-g, 74a-j, 75a-l, 77a-j, 78a,c-h,p-fx, 79a-h, 80a,c,d,h, i,k,m-s, 81b-k,m,n,p, 82a-h, 83h,j,l-o,r-w,x,y,ax,cx,fx,gx, 84a,b,d-k, 85a-l, 86a,c-j, 87a-p,s,w-bx, 88a,b,d,l, 89a-r, 90a-h, 91a-k, 92a-h, 93a-f, 94a-c, 95a-n, 96a-o, 97a-p, 98a-d, 99a-n, 100a-ax, 101a-d, 102a-g, 103d,f, 104a-f, 105a-l, 106a-k, 107a-c,f-h,k,l,n, 108a,b,d-h, 109a-d,g, 110a-h,j-t, 111c-h, 112b-k, 113a-d,i-o,r-t, 114a-d, 115a-d, 116a,c-i,k-o, 117a,c,d,g-dx,gx-ix, 118a-r, 119a-t, 120a-h, 121a-d,g-o, 122a-p, 123a-d, 124a-k, 125a-i, 126a-n, 127a-l, 128a-t, 129a-j, 130a-n,s, 132a,c,l, 133a-f,h,i, 134a,c,f, 136a,c, 137h-j, 138a,c,f, 139c,d,h,i,m, 140d-p, 141ab-ax,dx, 142a-d, 143a,b,c,f,g, 144a-g, 145a-r, 146a-i,k-p,s-z, 147a-g, 148a,b,d-j, 149a-n, 150a-h, 151a-l, 152a-l,n-p, 153a-j	4944,77
3	Ochrona krajobrazowa	Oddziały - 1a,b,n, 5a,b,d,f, 5Aa-c, 6j, 7x,z, 8b-g,m, 8Aa,b, 9a, 9Aa,b, 14a, 15g, 16d, 17c,d,i,k,m-o,s,y,z,bx,cx,fx, 17Aa-g, 18i,n, 19d, 20d,l,m-p,s-bx,dx,hx,kx,lx, 20Aa-zx,ay-zy, 20Ba-zx,ay-ky, 20Ca-px, 20Da-h, 21a,m,p, 21Aa-c, 22h, 22Aa-r, 23j,k,w,bx,dx, 23Aa-m, 23Ba-s, 25a, 26a, 30g,n, 31c, 32g, 33a,g, 34k,l, 35f, 40f, 41m,x-z, 41Aa, 42b,d, 43n,w,x,ax, 43Aa, 44b,d,g-i,l,o, 44Aa-h, 49d, 50c,f, 51a,g,i, 52a,i, 61g-k, 62l,m, 67j,o, 68h, 70a,b, 72h,i,m, 78b,h-o, 78Aa, 79i,j, 80b,f,g,j,l, 81a,l,o,r, 83f,i,k,p,z,dx,hx, 83Aa-g, 84c, 85l,m, 86b, 87r, 88f, 89Aa, 99o, 100bx,cx, 103i, 106l, 107d,i,j,m,o-s, 108c,i, 109f, 110i, 112l, 112Aa,b, 113f-h,p, 113Aa-hx, 116b,j, 117b,f,fx, 121f,p-w,x, 128w-z,ax, 130o-r, 131a-c, 131Aa-m, 132b,i,j, 133g, 134b,h, 135Aa-n, 136d, 137d,f,k, 138b,h, 139g,j, 139Aa, 141bx-hx, 143d, 146j,r, 148c, 151m-dx, 152m, 154Aa-d, 155Aa,	624,39

	156Aa, 157Aa-d, 158Aa, 159Aa-g, 160Aa,b, 161Aa-c, 162Aa,b	
Razem		6340,16

¹⁾ Podział na oddziały oznaczone liczbą oraz obwody ochronne podano zgodnie z mapą przeglądową Parku Narodowego Gór Stołowych, w skali 1:15.000, według stanu na 1.01.2010 r. Podział na pododdziały oznaczone literą oraz obszary objęte ochroną częściową przyjęto zgodnie z mapą obszarów ochronnych Parku Narodowego Gór Stołowych, w skali 1:15.000, według stanu na 1.01.2010 r. Mapy znajdują się w siedzibie Parku Narodowego Gór Stołowych w miejscowości Kudowa-Zdrój.

**USTALENIE MIEJSC UDOSTĘPNIANYCH W CELACH EDUKACYJNYCH, TURYSTYCZNYCH
I REKREACYJNYCH ORAZ MAKSYMALNEJ LICZBY OSÓB MOGĄCYCH PRZEBYWAĆ
JEDNOCZEŚNIE W TYCH MIEJSCACH**

I. Miejsca udostępniane w celach edukacyjnych

Lp.	Miejsce udostępniane ¹⁾	Maksymalna liczba osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu
1	Ośrodek edukacyjny w siedzibie dyrekcji Parku, oddział 151t	40 osób
2	Ekocentrum, oddział 151t	50 osób
3	Stanowiska edukacyjne „Geoatrakcje Gór Stołowych”, oddziały - 29a, 106d, 97f, 44 d, 148 c	20 osób/stanowisko
4	Miejsce kultu religijnego Krucza Kopa, oddział 145	100 osób

II. Miejsca udostępniane w celach turystycznych i rekreacyjnych

Lp.	Miejsce udostępniane ¹⁾	Maksymalna ilość osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu
1	Błędne Skały, oddział 116	500 osób
2	Szczeliniec Wielki, oddziały – 41, 41A	500 osób
3	1. Parking w oddziale 62l,m, Obwód Ochronny Czerwona Woda (Hutniczy Most). 2. Parking w oddziale 50 f, Obwód Ochronny Szczeliniec (Kształtna Łąka). 3. Parking w oddziale 133 g, Obwód Ochronny Bukowina (Polana YMCA)	50 osób
4	Miejsca postoju pojazdów na terenie Parku: 1) parking w oddziale 148c, Obwód Ochronny Bukowina (Czerwona Skała), 2) parking w oddziale 133g, Obwód Ochronny Bukowina (polana YMCA), 3) parking w oddziale 116j, Obwód Ochronny Bukowina (parking przy Błędnych Skałach), 4) parking w oddziale 121f, Obwód Ochronny Bukowina (teren byłej jednostki wojskowej), 5) parking w oddziale 106l,f 79b, Obwód Ochronny Czerwona Woda (Parking Lisia Przełęcz I i II), 6) parking w oddziale 42g, Obwód Ochronny Szczeliniec – (Parking pod Szczelińcem), 7) parking w oddziale 50f, Obwód Ochronny Szczeliniec (Kształtna Łąka), 8) parking w oddziale 31c, Obwód Ochronny Szczeliniec (Parking Droga nad Urwiskiem), 9) parking w oddziale 35f, Obwód Ochronny Szczeliniec (Wodospady Pośny), 10) parking w oddziale 62l,m, Obwód Ochronny Czerwona Woda (Hutniczy Most)	1600 osób

5	Miejsca do biwakowania na terenie Parku: 1) parking w oddziale 621m, Obwód Ochronny Czerwona Woda (Hutniczy Most), 2) parking w oddziale 50f, Obwód Ochronny Szczeliniec (Kształtna Łąka)	20 osób
---	---	---------

¹⁾ Podział na oddziały oznaczone liczbą oraz obwody ochronne podano zgodnie z mapą przeglądową Parku Narodowego Gór Stołowych, w skali 1:15 000, według stanu na 1.01.2010 r. Podział na pododdziały oznaczone literą oraz obszary objęte ochroną częściową przyjęto zgodnie z mapą obszarów ochronnych Parku Narodowego Gór Stołowych, w skali 1:15 000, według stanu na 1.01.2010 r. Mapy znajdują się w siedzibie Parku Narodowego Gór Stołowych w miejscowości Kudowa-Zdrój.